

Затверджую
Ректор Міжнародного
економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янука
А. С. Дем'янчук
« 28 » 2019 р.

**Методичні рекомендації
до підготовки та захисту кваліфікаційних робіт на
здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»**

Методичні рекомендації до підготовки та захисту кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» / Укладач В. І. Борейко. – Рівне : 2019. – 32 с.

Затверджено на засіданні Вченої ради Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука (Протокол № ____) від _____ 2019 р.).

ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
Розділ 1. Основи наукових досліджень.....	5
1.1. Загальні засади наукових досліджень.....	5
1.2. Методи наукових досліджень.....	5
Розділ 2. Бакалаврське дослідження.....	8
2.1. Загальні вимоги до бакалаврської роботи.....	8
2.2. Вимоги до структурних елементів бакалаврської роботи.....	8
2.3. Структура бакалаврської роботи.....	10
2.4. Практичні рекомендації для виконання бакалаврської роботи.....	11
Розділ 3. Оформлення та захист бакалаврської роботи.....	12
3.1. Вимоги до рубрикації та викладення тексту бакалаврської роботи.....	12
3.2. Вимоги до оформлення бакалаврської роботи.....	13
3.3. Підготовка до захисту бакалаврської роботи.....	14
Розділ 4. Апробація результатів бакалаврського дослідження.....	15
4.1. Вимоги до апробації результатів дослідження.....	15
4.2. Порядок оформлення наукової статті.....	15
4.3. Порядок оформлення тез виступу на конференції.....	16
Розділ 5. Порядок оцінювання знань студентів на захисті бакалаврської роботи.....	17
Додатки.....	22

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації до підготовки та захисту кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» (бакалаврських робіт) розроблені на підставі Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII та «Положення про організацію освітнього процесу Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука», ухваленого рішенням Вченої ради від 27.06.2016 року, протокол № 11.

Бакалаврська робота це самостійне дослідження, виконане студентом на завершальному етапі його навчання в університеті, на підставі прилюдного захисту якого Державна екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної та практичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом та приймає рішення про присвоєння йому кваліфікації.

Виконання бакалаврської роботи повинно бути направлене на вирішення важливої та актуальної для нинішнього етапу соціально-економічного розвитку країни, або її видів діяльності проблеми, характеризуватися елементами новизни та мати практичну цінність.

Орієнтовні теми бакалаврських робіт розробляються і затверджуються на засіданні кафедр університету та погоджуються проректором з навчально-методичної роботи і проректором з наукової роботи до початку останнього навчального року навчання студентів для здобуття ступеня вищої освіти бакалавра.

Студенти самостійно вибирають теми бакалаврських робіт із запропонованого кафедрою переліку та погоджують їх з науковими керівниками. При бажанні студент може запропонувати власну тему бакалаврської роботи та погодити її з науковим керівником.

Списки наукових керівників бакалаврських робіт готують завідувачі кафедр. При цьому керувати бакалаврськими роботами можуть наукові та науково-педагогічні працівники з науковим ступенем доктора і кандидата наук (доктора філософії), або вченим звання професора і доцента, а також науково-педагогічні працівники та працівники підприємств, організацій і установ із стажем роботи за напрямом підготовки студента не менше п'яти років.

Одночасно один науковий, науково-педагогічний працівник та працівник підприємства, організації, установи може керувати підготовкою і захистом не більше ніж 8 бакалаврських робіт.

Завідувачі кафедр зобов'язані підготувати проект наказу про затвердження тем бакалаврських робіт студентів та призначення їх наукових керівників, погодити його з проректором з навчально-методичної роботи, проректором з наукової роботи та подати на підпис ректору до 1 листопада останнього навчального року навчання студентів.

Бакалаврська робота виконується студентами згідно виданого завдання на кваліфікаційну роботу на здобуття ступеня вищої освіти бакалавра та календарного плану затвердженого науковим керівником (**Додаток А**).

Підготовлена студентом бакалаврська робота повинна бути подана завідувачу кафедри не пізніше ніж за 3 тижні до передбачуваної дати її захисту.

Після отримання бакалаврської роботи завідувач кафедри повинен передати її на зовнішнє рецензування. Перелік можливих рецензентів повинен бути підготовлений кафедрою та затверджений деканом факультету за один місяць до передбачуваної дати захисту бакалаврських робіт.

Рецензенти повинні надати студенту рецензію на бакалаврську роботу (**Додаток Б**) протягом 3-х днів з дня її отримання.

Попередній захист бакалаврських робіт проводиться на кафедрі не пізніше ніж за 10 днів до передбачуваної дати їх захисту.

За 2 дні до захисту бакалаврської роботи студент повинен подати на кафедру зшити бакалаврську роботу, завдання на її виконання, рецензію, направлення деканату з відгуком наукового керівника, роздатковий та ілюстраційний матеріали, а також документи, які підтверджують апробацію результатів проведеного дослідження.

В кінці бакалаврської роботи повинні бути **прошиті три файли**, в які поміщаються завдання на кваліфікаційну роботу на здобуття ступеня вищої освіти бакалавра, рецензія та направлення деканату з відгуком наукового керівника.

Апробація результатів дослідження студента підтверджується копіями опублікованих статей, розділів, або підрозділів у монографіях, тез виступів на конференціях, сертифікатами учасника науково-практичних конференцій а також довідками підприємств, організацій та установ.

З метою уніфікації процедури підготовки та захисту бакалаврських робіт, кафедри розробляють методичні вказівки (рекомендації для їх виконання).

РОЗДІЛ 1 ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.1. Загальні засади наукових досліджень

Наукові дослідження направлені на вирішення важливих наукових проблем або конкретних наукових завдань, які забезпечать більше ефективне функціонування окремих галузей і реалізації окремих процесів (наприклад: сприятимуть економічному розвитку країни, регіону, або підприємства; забезпечать лікування хворих від нині невиліковних хвороб; створять умови для кращого викладання та вивчення окремих дисциплін в школі та ВНЗ; підвищать ефективність правового законодавства України; дозволять розробити та впровадити нові інформаційні технології та ін.).

Метою наукових досліджень є виявлення нових, раніше невідомих явищ, фактів, висновків, рекомендацій, закономірностей або ж *уточнення* відомих раніше, але недостатньо досліджених.

Особа, яка проводить наукові дослідження, використовуючи широку ерудицію та творчі навички, повинна *критично* осмислювати наукову інформацію, оцінювати її переваги та вади, нестандартно мислити, знаходити власні розв'язання, висувати нові наукові ідеї, вміти працювати з науковими приладами, комп'ютерною технікою, проводити самостійно експерименти, накопичувати й аналізувати необхідні факти, узагальнювати їх, систематизувати, теоретично пояснювати, оформляти у вигляді наукових звітів, статей, доповідей, монографій, патентів та володіти навичками наукової організації творчої праці.

Накопичення наукових фактів під час дослідження є творчим процесом, в основі якого лежить творчий задум дослідника, його ідея. Однак для того щоб нова, оригінальна ідея появилась в голові дослідника він повинен вивчити та *критично* осмислити все що було напрацьовано *світовою* наукою (провідними науковцями світу) до нього.

Ідеї народжуються з практики, спостереження навколишнього світу і потреб життя. Життя постійно висуває нові завдання, які вирішуються за рахунок спроможності дослідника пропонувати новий, зовсім незвичний аспект розгляду завдання, котре довго не могли вирішити інші дослідники за звичайних підходів до справи.

Отже, *ключова відмінність* між вивченням і дослідженням полягає в тому, що при вивченні особа сприймає пропонований їй матеріал як доконаний (однозначний, незаперечний) факт, а при дослідженні – намагається в кожному явищі, факті, процесі знайти недосконалості (невідповідності, недопрацювання, не виявлені закономірності, закони, факти, елементи та ін.) та знайти шляхи для їх вирішення.

Результатом наукових досліджень є нові науково-обґрунтовані теоретичні (фундаментальні) положення або експериментальні (прикладні) результати.

1.2. Методи наукових досліджень

В процесі проведення наукового дослідження використовують загальні та спеціальні *методи пізнання*.

Загальні методи пізнання використовуються протягом всього дослідницького процесу, в різноманітних наукових сферах. Вони *поділяються на*:

- методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент);
- методи, що використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівні дослідження (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання);
- методи теоретичного дослідження (ідеалізація, формалізація, аксіоматичний метод, гіпотеза та припущення, історичний метод, системний підхід).

Спеціальні методи характерні для певних сфер наукового знання. Вони мають специфічний характер, тому, що розробляються та удосконалюються в конкретних, спеціальних науках. Ці методи визначаються характером об'єкта, який досліджується. Це соціологічні, економіко-статистичні, картографічні та інші методи.

Спостереження – це систематичне цілеспрямоване вивчення об'єкта. Для того щоб спостереження було ефективним, воно повинно відповідати таким *вимогам*: завчасному задуму, планомірності, цілеспрямованості, активності, систематичності.

Порівняння – це процес встановлення подібності або відмінностей предметів і явищ дійсності, а також знаходження загального, притаманного двом або кільком об'єктам. Метод порівняння досягне результату, якщо він відповідати таким вимогам: можуть порівнюватися лише ті явища, між якими можлива певна об'єктивна спільність; порівняння має здійснюватися за найважливішими, суттєвими (щодо конкретного завдання) рисами.

Вимірювання – це визначення числового значення певної величини за допомогою одиниці виміру. Вимірювання передбачає наявність таких основних елементів: об'єкта вимірювання, еталона, вимірювальних приладів, методу вимірювання.

Експеримент – це такий метод вивчення об'єкта, за яким дослідник активно та цілеспрямовано впливає на нього завдяки створенню штучних умов або використанню природних умов, необхідних для виявлення відповідної властивості. Експерименти проводять в таких випадках: при спробі виявлення раніше невідомих властивостей об'єкта; при перевірці правильності теоретичних побудов; при демонструванні явищ.

Абстрагування – це відхід у думці від несуттєвих властивостей, зв'язків, відношень предметів і виділення кількох рис, котрі цікавлять дослідника. Процес абстрагування має два ступені. Перший – виділення найважливішого в явищах і встановлення в явищах того, на що можна не зважати. Другий – реалізація можливостей абстрагування. Його суть полягає в тому, що один об'єкт замінюється іншим, простішим, що виступає як модель першого.

Аналіз і синтез. *Аналіз* – це метод пізнання, який дає змогу поділяти предмети дослідження на складові частини і їх (ці частини) аналізувати. *Синтез* – навпаки, припускає з'єднання окремих частин, або рис предмета в єдине ціле, тобто робити висновок про предмет в цілому за характеристиками (закономірностями) його окремих елементів. Аналіз і синтез взаємопов'язані, вони являють собою єдність протилежностей.

Індукція та дедукція. Дедуктивною звать таку розумову конструкцію, в якій висновок щодо якогось елементу множини робиться на підставі знання загальних властивостей всієї множини. Змістом *дедукції* як методу пізнання є використання загальних наукових положень при дослідженні конкретних явищ.

Під *індукцією* розуміють перехід від часткового до загального, коли на підставі знання про частину предметів класу робиться висновок щодо класу загалом.

Дедукція та індукція – взаємопротилежні методи пізнання.

Моделювання – це метод, який ґрунтується на використанні моделі як засобу дослідження явищ і процесів природи. Моделі – це такі системи, що замінюють об'єкт пізнання і є джерелом інформації про нього. Метод моделювання передбачає: постановку завдання; створення або вибір моделі; дослідження моделі; перенесення знань з моделі на оригінал.

Ідеалізація – це конструювання подумки об'єктів, які не існують насправді або практично не здійснені (наприклад, абсолютно тверде тіло, абсолютно чорне тіло, абсолютно добросовісний учень). Мета ідеалізації: позбавити реальні об'єкти деяких притаманних їм властивостей і подумки наділити ці об'єкти певними нереальними і гіпотетичними властивостями.

Формалізація – це метод вивчення різноманітних об'єктів шляхом відображення їхньої структури у знаковій формі за допомогою штучних мов, наприклад мовою математики.

Аксіоматичний метод – це метод побудови наукової теорії, за якою деякі твердження приймаються без доведень, а всі інші знання виводяться з них відповідно до певних логічних правил.

Гіпотеза та припущення. *Гіпотези*, як і ідеї, мають імовірнісний характер (дослідник припускає, що певне явище, факт, закономірність існують), тому в процесі дослідження їх необхідно обґрунтовувати. Гіпотеза висувається з надією, що вона стане достовірним знанням.

Розвиток гіпотези відбувається за трьома стадіями:

- накопичення фактичного матеріалу і висловлювання на його основі припущень;
- формування гіпотези та розгортання на її базі прийнятої теорії;
- перевірка отриманих результатів на практиці та уточнення гіпотези. Якщо під час перевірки гіпотеза підтвердиться, то вона перетворюється на наукову теорію.

Історичний метод дає змогу дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, закономірностей і суперечностей. Цей метод переважно використовуються у суспільних науках.

Системний підхід полягає у комплексному дослідженні великих і складних об'єктів (систем) як єдиного цілого із узгодженням функціонування усіх елементів і частин. Відповідно до цього принципу потрібно вивчати кожний елемент системи у його зв'язку та взаємодії з іншими елементами, виявити вплив властивостей окремих частин системи на її поведінку загалом.

Ускладнення завдань та об'єктів дослідження викликає необхідність розділення (декомпозиції) системи на системи нижчого рівня (підсистеми), які досліджуються автономно, причому з обов'язковим урахуванням подальшого узгодження цілей кожної підсистеми із загальною метою системи. Таким чином створюється ієрархія системи.

Теорія – це система знань, яка описує і пояснює сукупність явищ певної частки дійсності та зводить відкриті в цій галузі закони до єдиного об'єднувального витоку.

Теорія будується на результатах, отриманих на емпіричному рівні досліджень.

Тому вирішальною основою наукового пізнання є практика. Її роль полягає в створенні матеріально-технічних засобів наукового дослідження.

Наукове пізнання покликане освітлювати шлях практиці, надавати теоретичні основи для розв'язання практичних проблем.

РОЗДІЛ 2 БАКАЛАВРСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Загальні вимоги до бакалаврської роботи

Бакалаврська робота виконується студентом з метою оцінки його здатності вибирати для дослідження актуальну для національної економіки або її видів діяльності проблему, опрацьовувати праці провідних науковців з цієї проблеми, проводити аналіз об'єкта та предмета дослідження, виявляти проблемні питання та **пропонувати шляхи для їх вирішення**.

Результатом бакалаврської роботи, як студентського дослідження, **можуть** бути запропоновані її виконавцем теоретичні та практичні рекомендації для вирішення проблемних питань, виявлених в процесі аналізу об'єкта та предмета дослідження.

При цьому, бакалаврська робота повинна містити **обґрунтовані результати** проведених студентом теоретичних та експериментальних досліджень, які розв'язують **конкретне завдання, що має важливе значення для діяльності підприємств, організацій та установ**.

Оскільки бакалаврська робота має *прикладне значення*, вона, додатково до основного текст, повинна містити відомості та документи, що *підтверджують практичне використання* (апробацію) отриманих здобувачем результатів.

Запропоновані студентом рішення досліджуваної проблеми, потрібно добре аргументувати і *критично оцінити порівняно з уже відомими*.

Метою будь-якої бакалаврської праці є *виявлення нових фактів, висновків, рекомендацій, закономірностей або ж уточнення відомих раніше, але недостатньо досліджених*.

Отже, бакалаврська робота повинна містити в собі елементи новизни, тобто запропоновані автором *невідомі раніше (або відомі, але не використовувані) рішення досліджуваної проблеми*.

При цьому, потрібно пам'ятати, що експериментальні дослідження, не можуть бути єдиною метою роботи. Метою будь-якого дослідження є пошук шляхів для вирішення проблемних питань.

Виконання бакалаврської роботи починається із вибору теми дослідження.

При цьому, назва бакалаврської роботи має бути якомога коротшою, відповідати обраному напряму підготовки та суті розв'язуваної проблеми, *вказувати на мету і предмет дослідження*.

2.2. Вимоги до структурних елементів бакалаврської роботи

Бакалаврська робота повинна містити такі структурні елементи:

- титульний аркуш;
 - зміст;
 - перелік умовних позначень (за необхідності);
 - основну частину: вступ, розділи, висновки;
 - список використаних літературних джерел;
 - додатки (за необхідності).
- У вступі (на 2-3 аркушах) подається загальна характеристика роботи в такій послідовності:
- актуальність теми;
 - зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами;
 - мета і завдання дослідження;
 - об'єкт і предмет дослідження;
 - методи дослідження;
 - інформаційне забезпечення дослідження;
 - новизна одержаних результатів;
 - практичне значення одержаних результатів;
 - особистий внесок дослідника;
 - апробація результатів дослідження;
 - публікації.

Розкриваючи *актуальність* та доцільність вибору теми дослідження необхідно коротко визначити **сутність завдання** та показати: *наскільки досліджувана проблема є актуальною на цей*

момент та кому і для чого будуть потрібні запропоновані отримані дослідником результати (проблеми якої галузі чи виду діяльності вони допоможуть вирішити)?

Після цього необхідно *вказати науковців*, які досліджували цю проблему раніше. Висвітлити їхні основні наукові здобутки з посиланням на використані літературні джерела, та виділити нині не вирішену частину проблеми, вирішенню якої буде присвячена бакалаврська робота автора.

Показуючи *зв'язок* роботи з науковими програмами, планами, темами необхідно зазначити номер державної реєстрації науково-дослідної роботи, найменування організації де виконувалася робота; номер Постанови Кабінету Міністрів України або розпорядження керівника організації, якими визначається необхідність вирішення певної проблеми; найменування та дату затвердження плану науково-дослідної роботи певної організації та ін.

Мета це кінцева ціль бакалаврського дослідження. Завдання дослідження формулюються таким чином щоб досягнути поставленої мети.

Мета повинна бути сформульована чітко і лаконічно (5-6 слів) та вказувати на об'єкт і предмет дослідження.

Формулювання завдань повинно відповідати розв'язуванню певних проблем у підрозділах бакалаврської роботи (назви підрозділів з'являються (корелюють) з формулювань завдань дослідження, *або навпаки*, завдання формулюються додаючи попереду дієслово до назв підрозділів). Для цього використовуються такі дієслова: дослідити, визначити, розкрити, охарактеризувати, сформулювати, довести, запропонувати. Не рекомендується використовувати дієслова: описати, вивчити.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. В об'єкті необхідно виділити ту його частину, яка є предметом дослідження. На предмет дослідження спрямовується основна увага дослідника, оскільки він змістовно визначає тему (назву) бакалаврської роботи.

Наприклад об'єктом дослідження може бути підготовка кваліфікованих спеціалістів у ВНЗ, а предметом дослідження – процес (методологія, але не методика) викладання певних дисциплін (математики, фізики, кібернетики та ін.), які розвивають спеціалізовані вміння майбутніх спеціалістів.

Методи дослідження. У вступі необхідно зазначити, які конкретно методи дослідження і для розв'язання яких завдань використовувалися в роботі.

Інформаційне забезпечення дослідження – в цій частині необхідно зазначити авторів основних наукових праць, законодавчо-нормативні акти, планову та статистичну документацію, яку в своїй роботі використовував дослідник.

Бакалаврська робота повинна містити елементи новизни.

Визначаючи *новизну* одержаних в роботі результатів, необхідно навести положення або результати, які отримані дослідником, зазначити, що ним **удосконалено (покращено)**, дістало подальшого розвитку, з виділенням відмінності одержаних дослідником результатів від відомого раніше.

Авторська новизна може виявлятися у наявності сформульованих і обґрунтованих нових *теоретичних положень, методологічних та методичних рекомендацій, які можна впровадити в практику (або вони вже впроваджені)* та досягти запланованих результатів.

Обґрунтовуючи *практичне значення одержаних результатів* необхідно навести відомості про фактичне та можливе використання результатів дослідження із зазначенням найменувань підприємств, організацій та установ, в яких здійснено (або рекомендується здійснити) впровадження, і реквізитів відповідних підтверджуючих документів.

Практична значущість бакалаврської роботи може полягати у публікації основних результатів дослідження на сторінках монографій, підручників, посібників, наявності авторських свідоцтв, актів впровадження, використання запропонованого матеріалу в *навчальному процесі*, при розробленні державних і регіональних програм, нормативних і методичних документів, планів, проектів та програм розвитку підприємств, організацій та установ.

Показуючи *особистий внесок дослідника*, необхідно виділити його конкретний особистий внесок в наукові праці опубліковані в співавторстві, або наукові положення, використані в

роботі (потрібно пам'ятати, що плагіат, тобто використання чужих ідей, без посилання на їх авторів є грубим порушенням).

Апробація результатів дослідження здійснюється у статтях, виступах на конференціях, симпозіумах, конгресах. Тому автор повинен зазначити опубліковані ним статті, тези та отримані документи (сертифікати, патенти, свідоцтва та ін.) в яких висвітлено або зафіксовано результати дослідження.

2.3. Структура бакалаврської роботи

Бакалаврська робота повинна містити 3 (приблизно рівних за розміром) основних розділи, кожний із яких реалізує свої завдання та складається також з приблизно рівних за розміром 3 підрозділів. За рішенням кафедри та наукового керівника додатково в бакалаврській роботі може бути оформлений 4 розділ з охорони праці та техніки безпеки.

У *першому (теоретико-методологічному) розділі* досліднику необхідно окреслити основні етапи розвитку наукової думки за розв'язуваною проблемою (провести огляд наукових літературних джерел). При цьому, потрібно стисло та критично висвітлити роботи своїх попередників, в першу чергу, звернувши увагу на опубліковані монографії, статті та захищені дисертації. Критично висвітлюючи роботи попередників, дослідник повинен дати свою оцінку їх твердженням, визначенням, висновкам, пропозиціям та виділити ті питання, що залишилися не вирішеними, і тим самим визначити ту частину проблеми, яку буде вирішувати автор.

В першому розділі доцільно, також, провести огляд законодавчо-нормативної бази, основних положень та концептуальних засад, які регламентують досліджувану проблему, використання надбань попередніх дослідників з досліджуваної проблеми в практичній діяльності держави, регіонів, галузей, підприємств, організацій, навчальних закладів та ін., а також закордонний досвід вирішення аналогічної проблеми.

В *другому (аналітичному) розділі* обґрунтовується вибір напряму та викладається методика проведення дисертаційного дослідження, наводяться методи вирішення сформульованих завдань. Проводиться аналіз об'єкта дослідження: аналізуються основні тенденції, закономірності, методи розрахунків, гіпотези, що розглядаються, принципи дії та характеристики використовуваних програм, методик, предметів та явищ.

В *третьому (практичному) розділі* описується хід дослідження дослідника, умови та основні етапи проведених експериментів, з вичерпною повнотою викладаються результати власних досліджень та пропозицій дослідника, як вони одержані, в чому полягає їх новизна та практична цінність. Дослідник повинен дати оцінку повноті вирішення поставлених завдань, достовірності одержаних результатів, та порівняти одержані результати з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних дослідників, обґрунтувати необхідність додаткових досліджень.

Сутність отриманого у кожному розділі наукового результату (новизна, достовірність і практична цінність) викладається у висновках до розділу (1-2 аркуші).

У загальних висновках (2-3 аркуші) викладаються здобуті у роботі найбільш важливі результати, які сприяли розв'язанню досліджуваної проблеми. Наводяться кількісні показники одержаних результатів та обґрунтовується їх достовірність. Формулюються рекомендації щодо практичного використання одержаних результатів.

В кінці роботи з дотриманням державних стандартів в порядку згадування, або в алфавітному порядку (за вибором кафедри, або автора) наводиться *список використаних* в роботі (на які є посилання в тексті) *літературних джерел* (монографій, статей, законодавчо-нормативних даних, архівних матеріалів та ін.). Кількість таких джерел повинна бути не менше 40 (кафедри можуть встановлювати більш жорсткі вимоги).

Основний текст роботи (без додатків) повинен містити не менше 60 аркушів (9 підрозділів по 5-6 аркушів, 3-и висновки до підрозділів на 1-2 аркушах, 4-й розділ на 2-3 аркушах, вступ, висновки та список використаних літературних джерел на 2-3 аркушах кожний).

В *додатках* наводяться вихідні дані та допоміжні розрахунки, які дослідник використовував у своїй роботі, та які дозволяють підтвердити достовірність інформаційної бази дослідження.

2.4. Практичні рекомендації для виконання бакалаврської роботи:

1. Бакалаврською роботою потрібно займатися постійно та систематично, не роблячи тривалих перерв в роботі. Важливо до початку написання тексту підготувати інформаційне забезпечення роботи (проаналізувати та коротко законспектувати основні наукові праці на які автор робитиме посилання, роздрукувати нормативно-законодавчі акти, отримати звітні, аналітичні, статистичні та архівні дані).

2. Студенту слід позбутися некритичного сприйняття чужих думок та ідей.

3. Не можна працювати без плану (план потрібно складати не тільки до роботи її в цілому, а й до кожного підрозділу).

4. Необхідно постійно контролювати хід роботи, обмежуючи глибину розробки, та корегуючи загальний план та його окремі частини.

5. До початку виконання бакалаврської роботи потрібно врегулювати всі інші питання пов'язані з навчанням та звільнитися від дрібних побутових справ, для того щоб вони не відволікали від основного завдання.

6. Необхідно чергувати складну і просту роботу.

7. Для втягування в роботу рекомендується її розпочинати з перечитування раніше написаного матеріалу та його коригування (на це відводити 20-30 хв.).

8. При роботі необхідно чергувати роботу з відпочинком.

РОЗДІЛ 3 ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

3.1. Вимоги до рубрикації та викладення тексту бакалаврської роботи

Текст бакалаврської роботи необхідно викладати зрозумілою для широкого читача мовою з дотриманням правил орфографії та стилістики. При цьому текст кожного підрозділу розбивають на абзаци.

Абзац це частина тексту роботи, яка об'єднана спільною думкою. Кількість речень в абзаці може бути різною і залежить від складності думки, що передається. Абзаци одного підрозділу повинні бути послідовно пов'язані один з одним (наступний абзац витікати з попереднього).

При викладенні тексту підрозділу необхідно слідувати щоб автор не повертався до думки, яка вже розглядалася раніше та слідувати за відсутністю *сміслових повторів* (тобто викладення раніше поданої думки іншими словами).

Назви розділів та підрозділів повинні бути якомога коротші.

Текст кожного підрозділу повинен повністю відповідати та *розкривати його назву*. Не потрібно наводити в тексті підрозділів матеріал, який не сприяє розкриттю його назви (на жаль у бакалаврських роботах таке зустрічається часто).

Проте, не слід вважати, що назви розділів та підрозділів один раз сформовані є сталими, вони також можуть зазнавати змін по мірі виконання бакалаврської роботи. Але такі зміни не повинні порушувати цілісність дослідження.

Дослідники можуть використовувати різні *методи* дослідження та *викладу матеріалу* бакалаврської роботи: послідовний, цілісний та вибіркового.

При *послідовному методі* автор не переходить до наступного підрозділу не закінчивши роботу над попереднім. Але це може гальмувати роботу, оскільки на попередній підрозділ може не хватати матеріалу, тоді як на один із наступних підрозділ такий матеріал може бути повністю в наявності.

Цілісний метод вимагає значно менше часу, бо спершу пишеться чернетка всього твору, потім відбувається його обробка в частинах і деталях.

Вибірковий метод передбачає виклад тексту роботи у будь-якому зручному для автора порядку по мірі готовності матеріалу.

Однак, слід зазначити, що другий і третій методи викладу матеріалу роботи вимагають від її виконавця значно більшого досвіду ніж перший.

Перед початком виконання бакалаврської роботи рекомендується її автору, після обговорення проблеми, разом з керівником намітити пропозиції (заходи), які будуть обґрунтовані в третьому розділі. В процесі виконання роботи ці заходи можуть бути як підтверджені так і відхилені, але постійно будуть орієнтувати автора на підбір необхідного матеріалу.

Якщо робота передбачає проведення експерименту, опитування або практичних розрахунків не слід приділяти велику увагу опису їх проведення, слід більше уваги приділити аналізу отриманих результатів (наскільки вони відрізняються від раніше відомих і наскільки підтверджують гіпотезу автора).

Весь текст роботи є результатом дослідження автора, тому в ній слід уникати слова «я», в крайньому випадку слід писати в множині – «ми», «нами», «на нашу думку».

В роботі не слід вживати слова «щось», «дещо», «що-небудь», «будь-що», «якийсь», «ряд», «низка», «та ін.», «слова-паразити», а також іншомовні запозичення.

Слід враховувати, що українською мовою слово «дані», означає те що нам передали, або матеріал, що містить певну інформацію, а не «ці».

Для позначення логічних зв'язків між частинами роботи слід вживати словосполучення «як показав аналіз», «на підставі отриманих даних», «звідси випливає, що», «як свідчать результати проведеного дослідження», «завдяки тому, що», «між тим як», «тому, що», «замість того, щоб», «зважаючи на те, що», «протягом», «впродовж», «відповідно до», «внаслідок», «на відміну від», «поряд з», «з огляду на».

3.2. Вимоги до оформлення бакалаврської роботи

Бакалаврська робота друкується на одній стороні білого аркуша формату А4 (210 x 297 мм). Шрифт – 14, міжрядковий інтервал – 1,5, поля – ліве – 25 мм, верхнє, нижнє – 20 мм, праве – 10 мм. Абзац – 10 мм.

Використовувати в роботі будь-які кольори крім чорного не допускається. Для виділення в тексті якоїсь ключової фрази або слова (крім назв структурних частин, заголовків розділі та підрозділів) слід користуватися курсивом, а не жирним шрифтом.

Титульний аркуш оформляється згідно **додатку В**.

Наступні сторінки – зміст, вступ, основний текст, висновки, список використаних літературних джерел та додатки.

Зміст, вступ, кожний розділ, висновки, список використаних літературних джерел та додатки розпочинаються з початку нового аркуша.

Розділи нумеруються арабськими цифрами на окремій строчці – 1, 2, 3 (слово Розділ друкується, крапка в кінці номера розділу та його назви не ставиться). Нижче (на наступній строчці) наводиться назва розділу.

Підрозділи нумеруються двома арабськими цифрами, з яких перша означає номер розділу, друга – номер підрозділу в розділі, наприклад – 1.1. (слово Підрозділ не друкується, крапка в кінці номера підрозділу ставиться, а назви ні) (**додаток Г**).

Слова «ЗМІСТ», «ВСТУП», назви розділів, «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкуються великими жирними буквами по центру аркуша.

Назви підрозділів друкуються звичайним жирним шрифтом (крім першої букви) з абзацного відступу з вирівнюванням по ширині.

Між слова «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» та текстом, а також назвами розділів та підрозділів, назвами підрозділів та текстом повинен бути один додатковий інтервал (**додаток Г**).

Між текстом та назвою таблиці, назвою таблиці та таблицею, таблицею та текстом, текстом та рисунком, рисунком та його назвою, назвою та текстом, перед і після формули повинен бути один додатковий інтервал.

В роботі обов'язкове посилання в квадратних дужках на використану літературу, наприклад [4, с. 77] – номер в списку літературного джерела та сторінки в ньому, або [6; 9] – номери в списку двох літературних джерел.

Формули, рисунки і таблиці нумеруються в межах розділів. Дозволяється оформляти текст таблиці 12 шрифтом.

Формули наводяться в редакторі формул курсивом по центру. Формули нумеруються в круглих дужках справа, перша цифра у назві формули означає номер розділу, наприклад – 1.3 (третя формула першого розділу) (**додаток Д**).

Аналогічно нумеруються таблиці і рисунки.

Між цифрами якими нумеруються формули, таблиці та рисунки ставиться крапка. Після останньої цифри в номері рисунка ставиться крапка, а таблиці та формули – крапка не ставиться.

Слово таблиця і її номер зазначаються справа зверху над таблицею, назва таблиці – в наступному рядку по центру (**додаток Е**).

Слово рис. і його номер зазначаються нижче рисунка, з абзацним відступом, потім у цьому ж рядку зазначається назву рисунку, вирівнювання по ширині, абзац 10 мм (**додаток Ж**).

Слова «Таблиця», «Рис.» та їх назву набирають звичайним шрифтом.

В кінці назви таблиці та рис. крапка не ставиться.

Таблиці та рисунки наводяться зразу після їх першого згадування, або з початку наступної сторінки. В тексті посилаючись на таблицю та рисунок пишуть табл. та рис., а не таблиця і рисунок.

Не рекомендується в основному тексті наводити таблиці розміром більше одного аркуша. Але, якщо текст таблиці необхідно перенести на наступний аркуш, то колонки таблиці на першому і наступному аркушах слід пронумерувати. На наступній сторінці пишуть «Продовження табл. 2.1).

Список використаних літературних джерел оформляється згідно стандарту, але в нього включаються тільки ті джерела на які є посилання в тексті). Приклад оформлення списку використаних літературних джерел наведено в **додатку 3**.

Додатки нумерують арабськими буквами (А, Б). Назви таблиць і рисунків нумерується з використанням номера додатка (наприклад таблиця А. 5, рис. В. 4).

3.3. Підготовка до захисту бакалаврської роботи

Для захисту бакалаврської роботи, студенту після її підписання керівником, потрібно отримати на неї рецензію від визначеного кафедрою рецензента.

На захист студент представляє: направлення деканату з відгуком наукового керівника, зшити бакалаврську роботу, завдання на її виконання, рецензію, роздатковий та ілюстраційний матеріали, результати апробації авторського дослідження (статті, тези виступів, довідки апробації).

Роздатковий матеріал готується для кожного члена державної екзаменаційної комісії, а ілюстраційний – записується на флешку і демонструється через проектор.

За змістом роздатковий та ілюстраційний матеріали повинні практично співпадати, з можливим більш широкими коментарями в роздатковому матеріалі.

Рекомендується на захист готувати такі слайди:

- назва роботи, її виконавець та керівник;
- мета та завдання роботи;
- об'єкт та предмет дослідження;
- новизна дослідження;
- 2-3 аркуші, які характеризують теоретичні дослідження автора (1 розділ);
- 2-3 аркуші, які характеризують отримані автором результати проведеного автором аналізу об'єкта і предмета дослідження (2 розділ);
- 2-3 аркуші, які характеризують практичні рекомендації автора з вирішення досліджуваної проблеми (3 розділ).

Для виступу студенту необхідно підготувати текст своєї доповіді на 3-4 аркушах, 14 шрифтом з полутонним матеріалом.

Доповідь будується в такій послідовності: назва роботи, виконавець та керівник; мета та завдання роботи; об'єкт та предмет дослідження; новизна дослідження; практична цінність роботи; методи дослідження; коротка інформація по 1, 2 та 3 розділах з наголосом на пропозиціях автора щодо вирішення досліджуваної автором проблеми, висновки та результати апробації автором своїх досліджень.

РОЗДІЛ 4

АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ БАКАЛАВРСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

4.1. Вимоги до апробації результатів дослідження

Результати проведеного студентом бакалаврського дослідження повинні бути апробовані (оприлюднені, доведені до широкого кола науковців).

Апробація результатів дослідження може здійснюватися через:

- використання пропозицій дослідника у практичній діяльності підприємства, організації та установи;
- підготовку і опублікування результатів дослідження в науковій статті;
- підготовку студентом тез наукової доповіді та виступ з нею на науково-практичних конференціях та семінарах.

Приклади використання пропозицій дослідника підприємствами, організаціями та установами:

- використання результатів дослідження та пропозицій студента при підготовці викладачем окремих лекцій, практичних занять, наглядного та інформаційного забезпечення, методики викладання певної дисципліни, проведення спортивних уроків, практичних занять з фізіотерапії та реабілітації, як у ВНЗ, так і в школі;

- використання результатів дослідження та пропозицій студента при організації практичної дослідницької роботи наступними студентами та учнями (наприклад географічних, геологічних та біологічних розвідок, розробки нових туристичних маршрутів, проведення історичних досліджень з використанням архівних документів, проведення археологічних розкопок, опитування населення та ін.);

- використання результатів дослідження та пропозицій студента при удосконаленні податкової системи та соціального забезпечення населення в Україні, розроблення планів та заходів міністерств, відомств, регіонів та підприємств з удосконалення виробництва, залучення інвестицій, упровадження інновацій, управління трудовими ресурсами, проведення менеджменту та маркетингу;

- використання результатів дослідження та пропозицій студента для розробки нових інформаційних програм, проведення соціологічних досліджень, удосконалення роботи засобів масової інформації, захисту української мови від засмічення іноземними запозиченнями та ін.

Результати такої апробації повинні підтверджені довідками відповідних підприємств, організацій та установ.

4.2. Порядок оформлення наукової статті

Стаття в стислому вигляді повинна містити ті ж елементи, що і бакалаврська, або інша наукова робота, з дотриманням правил рубрикації, викладу матеріалів, оформлення таблиць, рисунків та формул.

Статтю необхідно викладати зрозумілою для широкого загалу мовою.

Обсяг статті – 6-10 повних аркушів.

Структура статті в наведеній послідовності:

- УДК;
- прізвище та ініціали автора, науковий ступінь та вчене звання (якщо вони є), посада, місце роботи або навчання автора;
- анотації та ключові слова трьома мовами (українською, російською, англійською), обсяг анотації не менше 500 знаків, ключових слів 5-7;
- *основна частина статті*, повинна відповідати вимогам Атестаційної колегії МОН України до фахових видань та публікацій і обов'язково містити такі структурні елементи:

1. *Вступ* (постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями – 5-10 рядків).

2. *Аналіз останніх досліджень* (аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор та виділення невирішених раніше частин

загальної проблеми, яким присвячується стаття – ½ аркуша). Необхідно навести прізвище авторів та зазначити проблеми, які вони досліджували.

3. *Визначення мети та завдань дослідження* – 5-10 рядків (формулюється мета статті та визначаються завдання, які дозволяють її досягти). Мета – це те чого ми хочемо досягти в процесі проведення в статті дослідження. Завдання – розкривають, те що автор планує висвітлити в окремих частинах статті для досягнення мети (наприклад: дослідження теоретичних концепцій щодо досліджуваної проблеми; аналіз предмета дослідження; розроблення пропозицій та заходів для вирішення виявлених проблем).

4. *Результати досліджень* – 5-6 аркушів (виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів).

5. *Висновки* – ½ аркуша (висновки з проведеного дослідження і перспективи подальших розвідок досліджуваного питання).

- *список використаних літературних джерел*, який рекомендується подавати в порядку згадування їх у тексті за наскрізною нумерацією. Оформлення списку використаних літературних джерел здійснюється відповідно до вимог МОН України.

Для статті рекомендується використовувати 5-10 джерел (у списку зазначаються тільки ті джерела на які є посилення в тексті).

Конкретні вимоги до оформлення статей (полів, шрифтів, абзаців, інтервалів та ін.) зазначаються у вимогах конкретного видання.

Вимоги до оформлення статей, які приймаються до друку у збірнику наукових праць Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука університету «Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ» розміщені на сайті університету.

4.3. Порядок оформлення тез виступу на конференції

Методика підготовки тез доповідей на науково-практичну конференцію аналогічна підготовці статей, але має деякі відмінності.

Отже тези доповідей також повинні містити структурні елементи, які передбачені для основного тексту статей (без УДК, анотацій, ключових слів та списку використаних літературних джерел). Хоча при друкуванні тез окремі видання можуть вимагати наявності цих елементів

При цьому слід враховувати, що, як правило, виступи на конференція супроводжуються демонстрацією слайдів, які виступаючий повинен прокоментувати.

Слід також враховувати, що за 10 хв. людина може прочитати матеріал розміщений на 4-аркушах 14 шрифтом, з полуторним інтервалом.

Крім того, доповідач повинен бути готовий відповісти на запитання інших учасників конференції.

Участь в конференції підтверджується сертифікатом учасника, публікацією тез виступу, або статті, підготовленої за результатом виступу на конференції.

РОЗДІЛ 5

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ НА ЗАХИСТІ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Після успішної здачі останньої сесії студента допускають до державних іспитів та захисту бакалаврської роботи.

Наявність направлення деканату з зазначенням теми бакалаврської роботи та відгуком наукового керівника, а також відміткою про відсутність у студента заборгованості, оформленого завдання, відповідно оформленої і прошитої бакалаврської роботи, рецензії, допуску завідувача випускової кафедри, є необхідною та достатньою умовою допуску студента до захисту бакалаврської роботи згідно розкладу.

Бакалаврська робота друкується й подається до розгляду Екзаменаційною комісією (ЕК) в одному примірнику, з направлення деканату та рецензією визначеного кафедрою рецензента.

До захисту бакалаврських робіт допускаються студенти, які виконали всі нормативні вимоги, що передбачені навчальним планом. Списки студентів, допущених до захисту бакалаврських робіт, подаються на розгляд ЕК деканатом факультету за умов навчання на денній формі та заочним відділенням за умов навчання на заочній формі.

Екзаменаційній комісії перед захистом бакалаврських робіт деканат факультету або заочне відділення подає такі документи:

- зведену відомість про виконання студентами навчального плану і про отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін, курсових робіт, практик, державних екзаменів;
- рецензію на бакалаврську роботу спеціаліста відповідної кваліфікації і профілю.

Склад рецензентів затверджується деканом факультету за поданням завідувача випускової кафедри.

До розгляду ЕК можуть бути подані також інші матеріали, що характеризують наукову і практичну цінність виконаної роботи: друківані статті за темою роботи, документи, які підтверджують практичне впровадження роботи; макети, таблиці, діаграми, схеми тощо.

Захист бакалаврських робіт проводиться на відкритому засіданні ЕК за участі не менш як 60 % її складу, з обов'язковою присутністю голови комісії або його заступника.

Члени ЕК заздалегідь знайомляться зі змістом роботи. На захист можуть бути запрошені керівники підприємств, організацій, установ, на замовлення яких було здійснено наукове або науково-практичне дослідження.

Процедура захисту бакалаврської роботи включає:

– виступ секретаря ЕК, який повідомляє прізвище, ім'я та по батькові студента, тему його бакалаврської роботи, прізвище, ім'я та по батькові керівника, наявність направлення деканату з відгуком наукового керівника, рецензії та актів впровадження.

- доповідь студента про результати дослідження та виконання роботи (10-12 хв.);
- відповіді студента на запитання членів ДЕК та осіб, присутніх на захисті;
- оголошення відгуку наукового керівника (або його виступ) та рецензії;
- реагування студента на зауваження наукового керівника та рецензента;
- рішення ДЕК про оцінку роботи.

Під час захисту бакалаврської роботи студент зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження членів екзаменаційної комісії, а також зауваження викладені у відгуках та рецензіях. Результат захисту бакалаврської роботи фіксується в протоколі ЕК.

Результати захисту бакалаврської роботи визначаються з урахуванням якості виконання всіх частин роботи та рівня її захисту.

Оцінка за бакалаврську роботу виставляється на закритому засіданні ЕК і оголошується її головою присутнім на відкритому засіданні. При визначенні оцінки екзаменатори зважають на якість роботи, рівень теоретичної та практичної підготовки студента.

Підсумкова оцінка за захист визначається як сума оцінок у балах з подальшим переведенням у 4-бальну вітчизняну та шкалу ECTS.

Критерії оцінювання захисту бакалаврської роботи

	Критерії оцінювання	Макс. к-ть балів	Зміст критеріїв оцінювання	Оцінка в балах
1	<i>Представлення, структура та оформлення.</i> <i>Правильність оформлення</i> титульного аркушу, відповідності змісту до теми, наявності кількості розділів (не менше трьох). <i>Відповідність назв розділів вирішуваним проблемам:</i> 1. Теоретичний огляд літературних джерел з досліджуваної проблеми. 2. Аналіз об'єкта дослідження з виділенням не вирішеної частини досліджуваної проблеми та визначенням методології дослідження. 3. Обґрунтування та представлення пропозицій автора, щодо використання підходів, напрямів, шляхів, механізмів, інструментів для вирішення раніше виділених проблем. Висновки. Список використаних літературних джерел. Додатки. <i>Оформлення роботи:</i> дотримання визначених в нормативних документах МОН України шрифту, інтервалу, абзаців, полів, назв розділів та підрозділів, правильність оформлення таблиць, рисунків та наведення формул.	10	Представлення, структура та оформлення повністю відповідають вимогам. Представлення, структура та оформлення відповідають вимогам, однак мають місце окремі незначні зауваження. Представлення, структура та оформлення не повністю відповідають вимогам, мають місце значні зауваження. Представлення, структура та оформлення не відповідають вимогам.	9-10 7-8 4-6 0-3
2	<i>Актуальність, мова та стиль.</i> <i>Вступ:</i> обґрунтування актуальності обраної теми, постановка мети і конкретних завдань дослідження, визначення об'єкта, предмета, методів дослідження. Стиль, орфографія.	10	Вступ оформлений з дотриманням вимог: актуальність обґрунтовано повно, мета та завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження відповідають темі, мова та стиль викладу наукові. Вступ оформлений з незначним недотриманням вимог, нечітко сформульовані його окремі елементи. Вступ оформлений із значним недотриманням вимог, нечітко сформульовані більшість його елементів. Вступ оформлений із недотриманням вимог	9-10 8-9 4-6 0-3

3	<i>Розділ 1. Теоретичний огляд літературних джерел з досліджуваної проблеми.</i> Якість проведеного аналізу літературних джерел за темою дослідження, правильність посилання на використану літературу, критичний підхід до досліджуваної проблеми та виділення дискусійних і невирішених на теоретичному рівні питань, яким присвячені дослідження автора.	15	Проведений аналіз достатнього масиву літератури (не менше 15), наявний критичний аналіз, виділено не вирішенні питання, узагальнення автора обґрунтовані. Проведений аналіз недостатнього масиву літератури (12-15), відсутній критичний аналіз, проте виділено не вирішенні питання, узагальнення автора недостатньо обґрунтовані. Проведений аналіз недостатнього масиву літератури (9-11), відсутній критичний аналіз, недостатньо обґрунтовано виділено не вирішенні питання, узагальнення автора не повністю обґрунтовані. Проведений аналіз недостатнього масиву літератури (менше 8), відсутній критичний аналіз, не виділено не вирішенні питання, узагальнення автора не обґрунтовані.	12-15 8-11 4-7 0-3
4	<i>Розділ 2. Аналіз об'єкта дослідження з виділенням не вирішеної частини досліджуваної проблеми та визначенням методології дослідження.</i> Проведення аналізу досліджуваного об'єкта (питання, проблеми, методики) в динаміці (не менше ніж за п'ять років, а при дослідженні узагальнюючих показників – 10 років). Наявність самостійного дослідження, узагальнень та виділення не вирішеної проблеми. Обґрунтованість вибраних підходів, методологій та методів дослідження.	15	Аналіз об'єкта дослідження проведений за період, який дозволяє повністю розкрити проблему та виділити невирішені питання. Методологія та методи дослідження вибрані вірно. Висновки та узагальнення обґрунтовані. Аналіз об'єкта дослідження проведений за період, який не дозволяє повністю розкрити проблему та виділити невирішені питання. До методології та методів дослідження мають місце незначні зауваження. Висновки та узагальнення недостатньо обґрунтовані. Аналіз об'єкта дослідження проведений за період, який	12-15 8-11

			оформленні наявні помилки. Оформлення літературних джерел не відповідає вимогам.	4-6 0-3
8	Змістовність доповіді та відповідей на запитання членів ЕК під час захисту	15	Відповіді повні, послідовні, логічні. Відповіді недостатньо повні, послідовні логічні. Непослідовно та нелогічно побудована доповідь, недостатньо повні відповіді на запитання. Відповідь на запитання відсутня або незадовільна.	15-12 11-8 7-4 0-3
Разом		100		

Примітка: Факультети та кафедри, з урахуванням специфіки підготовки студентів за певними спеціальностями, повинні до початку видачі їм тем бакалаврських робіт розробити, затвердити та довести до студентів свої методичні вказівки до виконання бакалаврських робіт з врахуванням наведених вище вимог.

Бланк завдання на бакалаврську роботу

(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет _____

Кафедра _____

Ступінь вищої освіти _____

Галузь знань/ (Спеціальність) _____

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮЗавідувач кафедри _____
(підпис)

(прізвище, ініціали)

“ ____ ” _____ 20__ р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

, _____

керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом університету від “ ____ ” _____ 20__ р. № ____.

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

5.Перелік графічного
матеріалу_____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Студент _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Бланк рецензії

**РЕЦЕНЗІЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»**

студента _____
(ППП)

_____ (тема роботи)

Галузі знань / спеціальності _____

Факультет _____

Кафедра _____

Зміст рецензії

Актуальність дослідження _____

Стисла характеристика розділів роботи _____

Новизна та практична цінність роботи _____

Апробація отаманих результатів_____

Якість оформлення роботи_____

Недоліки в роботі_____

Загальний висновок_____

Оцінка роботи_____

Робота рекомендована до захисту з оцінкою «_____»

Рецензент_____

(науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи, підпис, ПП)

«_____» 201__ р.

Приклад оформлення титульного аркуша

Міністерство освіти і науки України
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
Економічний факультет
Кафедра економіки і фінансів

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»**

(шрифт 14 напівжирний, всі букви великі)

(назва)

Виконав:

студент економічного факультету
галузі знань / спеціальності 073 Менеджмент

(прізвище ім'я по батькові)

Науковий керівник:

д.е.н. (к.е.н.), професор (доцент)

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище ім'я по батькові)

Рецензент:

д.е.н. (к.е.н.), професор, завідувач кафедри
менеджменту Рівненського державного
гуманітарного університету

(науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, прізвище ім'я по батькові)

Рівне-201__

**Приклад написання назви розділу, підрозділу та початку текстової частини
підрозділу**

РОЗДІЛ 1

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ
ПРОЦЕСОМ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

1.1. Ретроспектива розвитку педагогічної науки в Україні

Вітчизняна педагогічна наука має давні та ґрунтовні традиції, які спираються на праці відомих вітчизняних педагогів-новаторів...

Приклад оформлення формул та посилання на них

Майже в усіх підручниках зі статистики наводиться наступне правило, згідно якого спостереження вважаються однорідними, якщо коефіцієнт варіації сукупності:

$$\mathcal{V} = \frac{\sigma}{\bar{x}} \cdot 100\% < 33\%, \quad (1.1)$$

де $\bar{x}$ – середнє вибіркове, а σ – оцінка дисперсії вибірки.

Правило (1.1) наводиться скрізь, як кінцева істина, без будь-якого посилання на джерело його походження чи, принаймні, на праці, де воно обґрунтовано. Те, що правило (1.1) безглузде з точки зору математики і теорії оцінок, – це нікого не турбує.

Приклад оформлення таблиці

Таблиця 1.1*

Динаміка кількості вищих навчальних закладів України у 1990–2015 роках

Показники	Роки					
	1990	1995	2000	2005	2010	2015
Кількість ВНЗ I–II рівнів акредитації						
Кількість ВНЗ III–IV рівнів акредитації						

* Складено за даними [7, с. 15].

Примітки:

1. З 2015 року рівні акредитації ВНЗ в Україні скасовані.
2. У 2015 році до списку ВНЗ не включені навчальні заклади, які залишилися на окупованій території Автономної Республіки Крим.

Впродовж 1990–2015 років кількість ВНЗ I–II та III–IV рівнів акредитації в Україні мала різну динаміку (табл. 1.1).

Приклад оформлення рисунка

При дотриманні умови а), т. б. для симетричних розподілів вагова функція (2.10) набуває більш простого виду [7]:

$$p(x) = \frac{1}{c_0 + c_2 x^2} = \frac{5\varepsilon + 6}{2\sigma^2 \beta_2 + \varepsilon x^2}, \quad (2.11)$$

де ексцес $\varepsilon = \beta_2 - 3$; β_2 – розраховують за формулою (2.9). Як видно з (2.11), для симетричних розподілів вагова функція регулярна на всьому діапазоні значень:

$$0 \leq \varepsilon < \infty \quad (2.12)$$

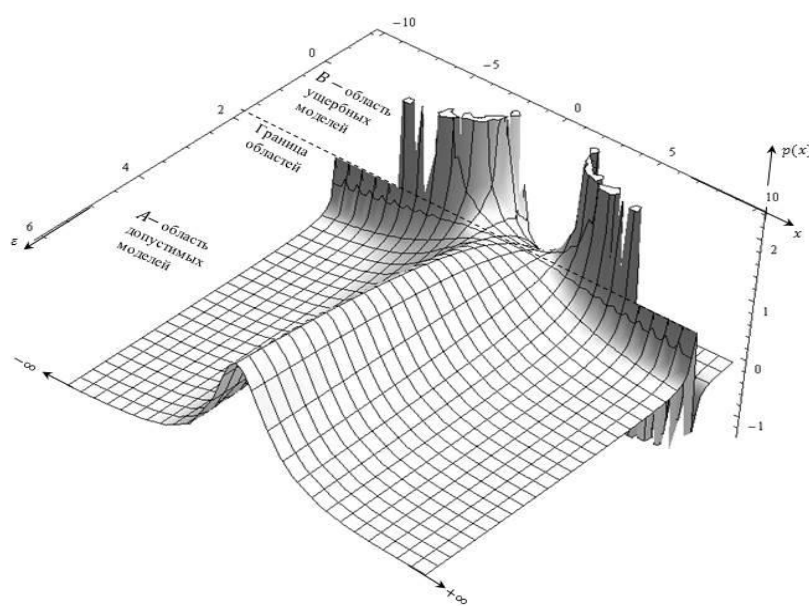

Рис. 2.1. Фрагмент поверхні вагової функції для симетричних розподілів похибок спостережень

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті – 1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.
Два і більше авторів	1. Zhovinsky E. Ya., Kryuchenko N. O., Paparyha P. S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p. 2. Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції: у 2-х т.: кол. моногр. Київ, 2012. 436 с.
Без авторів: Збірники	Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.
Без авторів: Матеріали конференцій, з'їздів, тези доповідей	Физика импульсных разрядов в конденсированных средах. Материалы XVI Международной научной конференции (19–22 авг. 2013, г. Николаев). Николаев, 2013. 253 с.
Без авторів: Багатотомні видання	Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ: Наук. думка, 2013. Т. 10. 784 с.
Інші видання	
Каталоги	Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2008 року Київ: Академперіодика, 2009. 444 с.
Предпринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС; 06-1).
Авторські свідоцтва	А.с. 1007970 СССР, МКИЗ В 25 J 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В. С. Ваулин, В. Г. Кемайкин (СССР). № 3360585/25-08; заявл. 23.11.81; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12.
Патенти	Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G 21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.
Автореферати дисертацій	Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918–1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.
Стандарти	ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Київ, 1995. 47 с.
Рецензія	Касьянов Г. Глобальна еволюція людства: культурно-цивілізаційний вимір. <i>Вісн. Кн. палати</i> . 2001. № 12. С. 14–15. Рец. на кн.: Шейко В. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX – початок XX ст.): монографія: у 2 т. Харків, 2001. Т. 1. 520 с.; т. 2. 400 с.
Частина видання	
Стаття із журналу, збірника, розділ книги	Незалежно від кількості авторів у позатекстовому переліку бібліографічних посилань (списку літератури) 1. Яцків Я. С., Радченко А. І. Про ефективність видання наукових журналів в Україні. <i>Вісн. НАН України</i> . 2012. № 6. С. 62–67. 2. Назарчук З. Т. Дифракция Е-поляризованных электромагнитных волн на цилиндрическом экране с сечением в виде ломаной кривой. <i>Волны и дифракция</i> . Тбилиси, 1985. Кн. 1. С. 507–511. 3. Скальський В. Р. Становлення методу акустичної емісії в установах Західного наукового центру. <i>Теорія і практика раціон. проектування</i> ,

	виготовлення і експлуатації машинобуд. конструкцій: Праці 2 міжнар. наук.-техн. конф. (Львів, 11–13 лист. 2010). Львів, 2010. С. 9–10. Незалежно від кількості авторів у підрядковому бібліографічному посиланні (посторінкових примітках) за умови, що в основному тексті на цій сторінці написано: «У статті Я. С. Яцківа, А. І. Радченко «Про ефективність видання наукових журналів в Україні»¹ опис можна подати в такому вигляді (п. 4.9 вказаного стандарту): ¹ Вісн. НАН України. 2012. № 6. С. 62–67.
Електронні ресурси	
	Опис ресурсу загалом Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: http://www.nas.gov.ua/publications (дата звернення: 19.03.2014). Опис частини електронного ресурсу у позатекстовому переліку бібліографічних посилань (списку літератури) Garfield E. More on the ethics of scientific publication: abuses of authorship attribution and citation amnesia undermine the reward system of science. <i>Essays of an information scientist</i>. URL: http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v5p621y1981-82.pdf (Last accessed: 16.04.2013). Опис частини електронного ресурсу у підрядковому бібліографічному посиланні (посторінкових примітках) за умови, що в тексті наведено бібліографічні відомості, які дозволяють документ ідентифікувати (його назву і прізвища авторів, рік випуску) (п. 5.3.6): * URL: http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v5p621y1981-82.pdf (Last accessed: 16.04.2013).
При посиланні на електронні ресурси: «Довгу електронну адресу можна переносити на наступний рядок. У цьому разі останнім у першому рядку має бути знак «навискісна риска» («/»»).	